

Simpozij

NACE ŠUMI

OB STOLETNICI ROJSTVA

Ljubljana, 14. maj 2024

Zbornik povzetkov znanstvenega simpozija

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

NACE ŠUMI: OB STOLETNICI ROJSTVA

Ljubljana, 14. maj 2024

Zbornik povzetkov znanstvenega simpozija

Uredila: Neža Lukančič

Organizacija simpozija:

Oddelek za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Programski odbor:

prof. dr. Matej Klemenčič, Oddelek za umetnostno zgodovino

doc. dr. Katja Mahnič, Oddelek za umetnostno zgodovino

doc. dr. Renata Novak Klemenčič, Oddelek za umetnostno zgodovino

Prelom: Jure Preglau

Fotografija na naslovnici: Nace Šumi, Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

Založila: Založba Univerze v Ljubljani

Za založbo: Gregor Majdič, rektor Univerze v Ljubljani

Izdala: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Za izdajatelja: Mojca Schlamberger Brezar, dekanja Filozofske fakultete

1. izdaja

Ljubljana, 2024

Naklada: 80 izvodov

Publikacija je brezplačna.

Srečanje je sofinancirano s sredstvi projekta Oblikovanje regionalnega umetnostnega središča v zgodnjem novem veku: primer Ljubljane (J6-50205) in programske skupine Slovenska umetnost in umetnost Srednje Evrope in Jadrana (P6-0199), ki ju iz državnega proračuna sofinancira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

Prva e-izdaja. Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na <https://www.ff.uni-lj.si/>

Kataložna zapisa o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

Tiskana knjiga

COBISS.SI-ID=194966787

ISBN 978-961-297-333-9

E-knjiga

COBISS.SI-ID=194880003

ISBN 978-961-297-332-2 (PDF)

Simpozij

NACE ŠUMI

OB STOLETNICI ROJSTVA

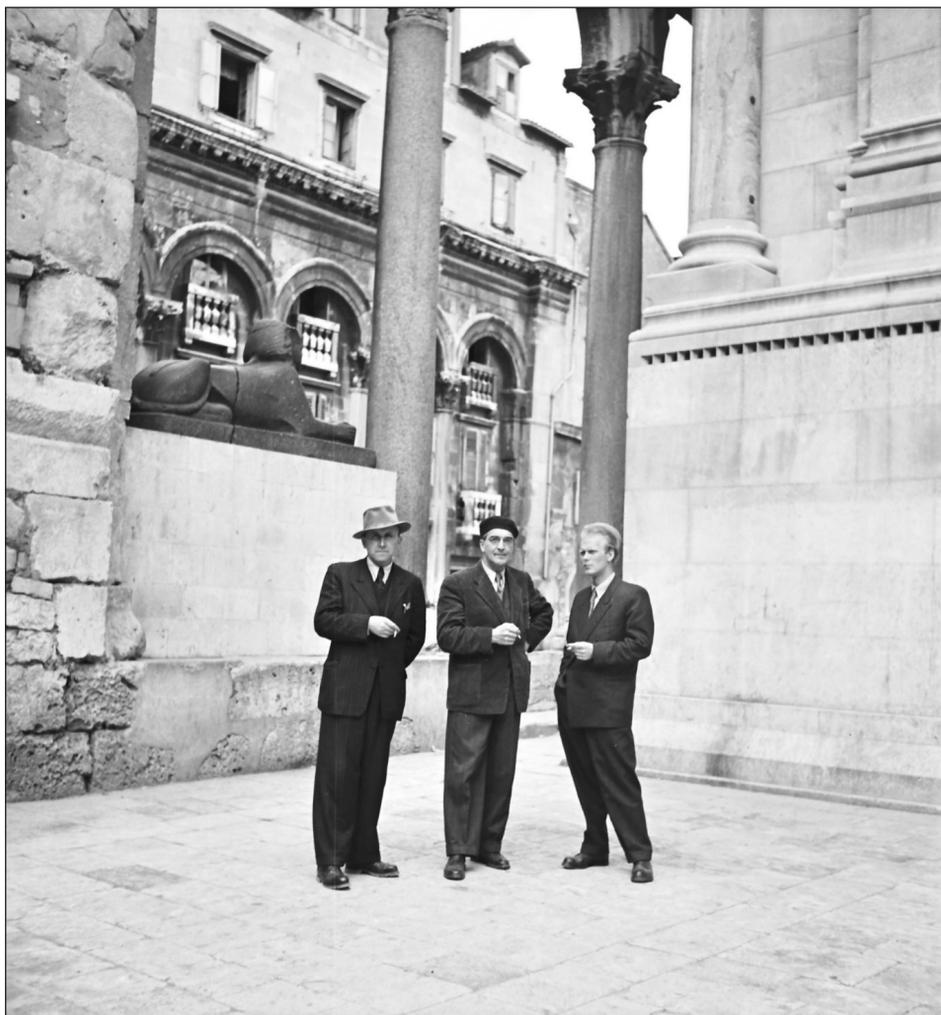

Ljubljana, 14. maj 2024

Zbornik povzetkov znanstvenega simpozija

Uredila: Neža Lukančič

Oddelek za umetnostno zgodovino, predavalnica 343
Filozofska fakulteta, Aškerčeva cesta 2, Ljubljana

Boris Orel, Mirko Šubic in Nace Šumi v Splitu na srečanju jugoslovanskih konservatorjev leta 1953, foto Marijan Zadnikar, Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

NACE ŠUMI

Profesor dr. Nace Šumi je bil spoštovan in cenjen konservator, predavatelj slovenske umetnosti novega veka na Oddelku za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (1962–1994, 1996 zaslužni profesor), dekan Filozofske fakultete (1983–1986) ter ustanovitelj in prvi vodja Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete (1979). Vrsto let je bil predsednik Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva in glavni urednik *Zbornika za umetnostno zgodovino* (1972–1995).

Glavna tema njegovih raziskav je bila arhitektura od 16. do 20. stoletja; posvečal se je razvoju naselij in vse življenje aktivno in kritično posegal v vprašanja obnove spomenikov in urejanja prostora. V času, ko je bil kot konservator za ljubljansko regijo zaposlen v Mestnem muzeju v Ljubljani, je sodeloval pri pomembnih prenovah, npr. pri Plečnikovi prenovi ljubljanskih Križank.

Svoja znanstvena spoznanja je redno objavljala v monografijah (mdr. *Arhitektura secesijske dobe v Ljubljani*, 1954; *Ljubljanska baročna arhitektura*, 1961; *Arhitektura šestnajstega stoletja na Slovenskem*, 1966; *Arhitektura sedemnajstega stoletja na Slovenskem*, 1969; *Baročna arhitektura*, 1969; tudi o posameznih sodobnih ustvarjalcih) in znanstvenih člankih, organiziral je številne simpozije in na njih sodeloval, skrbel pa je tudi za vidnost umetnostne zgodovine v družbi. Za televizijo je sam ali z učenci pripravil več oddaj o ključnih problemih urbanizma, kulturne dediščine in likovne ustvarjalnosti.

Dobil je več nagrad za življenjsko delo: leta 1976 in 1991 Župančičevo nagrado mesta Ljubljana, 1990 Steletovo nagrado za življenjsko delo na področju konservatorstva, 1997 Nagrado Republike Slovenije za znanstvenoraziskovalno delo, leta 2001 pa še nagrado Izidorja Cankarja za svoje življenjsko delo na področju umetnostne zgodovine.

PROGRAM

14. maj 2024

9.00–9.30	uvodni nagovori <ul style="list-style-type: none"> - prof. dr. Mojca Schlamberger Brezar, dekanja FF UL - dr. Robert Peskar, generalni konservator ZVKDS - doc. dr. Nataša Kavčič, predstojnica Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL
9.30–11.00	Renata Novak Klemenčič: Koper in beneška renesansa – novi podatki iz arhiva koprške komune Matej Klemenčič: Novi pogledi na Šumijevo Novo Štifo Dubravka Botica: Utjecaj Nace Šumija na hrvatsku povijest umjetnosti
11.00–11.30	Odmor
11.30–13.00	Marjeta Ciglencčki: Profesor Nace Šumi in njegov prispevek o dvorcu Dornava iz leta 1959 Renata Komić Marn: Novi podatki o gradbenih delih v dvorcu Dornava 1739–1743 in raziskave Naceta Šumija Neža Lukančič: Ljubljanski Lontovž in njegovo pročelje
13.00–13.30	Otvoritev razstave <i>Nace Šumi – umetnostni zgodovinar – fotograf</i> , avtorica razstave: Urška Suhadolc
13.30–14.30	Kosilo
14.30–16.00	Breda Mihelič: Arhitektura secesijske dobe v Ljubljani: Šumijev pionirski prispevek k raziskovanju zgodnje moderne arhitekture pri nas Neža Čebtron Lipovec: Šumijeve kritike kot usmeritve za Mihevčeve načrte in prodornost slovenske konservatorske stroke v 70-ih in 80-ih letih Salvator Žitko: Obalni prostor v očeh slovenske umetnostnozgodovinske stroke in vloga dr. Naceta Šumija
16.30–18.00	Gojko Zupan: Do mature Sabina Ravnikar: Fotografska zbirka konservatorja Naceta Šumija Jernej Hudolin: Terensko delo z Nacetom Šumijem

Cerkev Čudodelne Matere Božje in sv. Marjete Antiohijske na Sladki Gori,
foto Nace Šumi, Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

UTJECAJ NACE ŠUMIJA NA HRVATSKU POVIJEST UMJETNOSTI

Istraživanja i publikacije Nace Šumija ostavili su izniman trag i utjecali na razvoj povijesti umjetnosti u Hrvatskoj, a posebno na istraživanje barokne umjetnosti kontinentalne Hrvatske. Šumijeve knjige *Ljubljanska baročna arhitektura* (1961.) i *Arhitektura sedamnajstega stoljetja na Slovenskem* (1969.) uvelike su odredile smjer istraživanja barokne arhitekture i u Hrvatskoj. Posebno se to očituje u djelima Anđele Horvat i Đurđice Cvitanović, u metodologiji i pristupu istraživanja a posebno u terminologiji, obje se oslanjaju na Šumijeve tekstove. Istraživanja korpusa barokne umjetnosti koje su se provodila u sklopu djelatnosti u konzervatorskom zavodu, oslanjala su se na metode i pristupe Gjüre Szabe i Ljube Karamana. Novi pristup i otvaranje novih tema odvija se u kontaktu i pod utjecajem N. Šumija, o čemu svjedoči i sačuvana korespondencija. Šumijeva kronologija razvoja sakralne i profane arhitekture 17. i 18. stoljeća te njegovo definiranje utjecaja iz susjednih zemalja, značajno su utjecali na A. Horvat i njenu podjelu arhitekture u Hrvatskoj, objavljenu u monumentalnoj sintezi *Barok u Hrvatskoj* (1982.). U tekstovima Đ. Cvitanović uočava se preuzimanje terminologije N. Šumija, primjerice „svođeni slavoluk“ ili „sladkogorska grupa“. Sačuvane ostavštine obje autorice i njihova korespondencija, koja tek predstoji za temeljito istraživanje, pokazat će razmjere i intenzitet njihovih međusobnih kontakata i zajedničkih tema.

prof. dr. sc. Dubravka Botica
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest umjetnosti
I. Lučića 3, 10000 Zagreb
dbotica@ffzg.unizg.hr

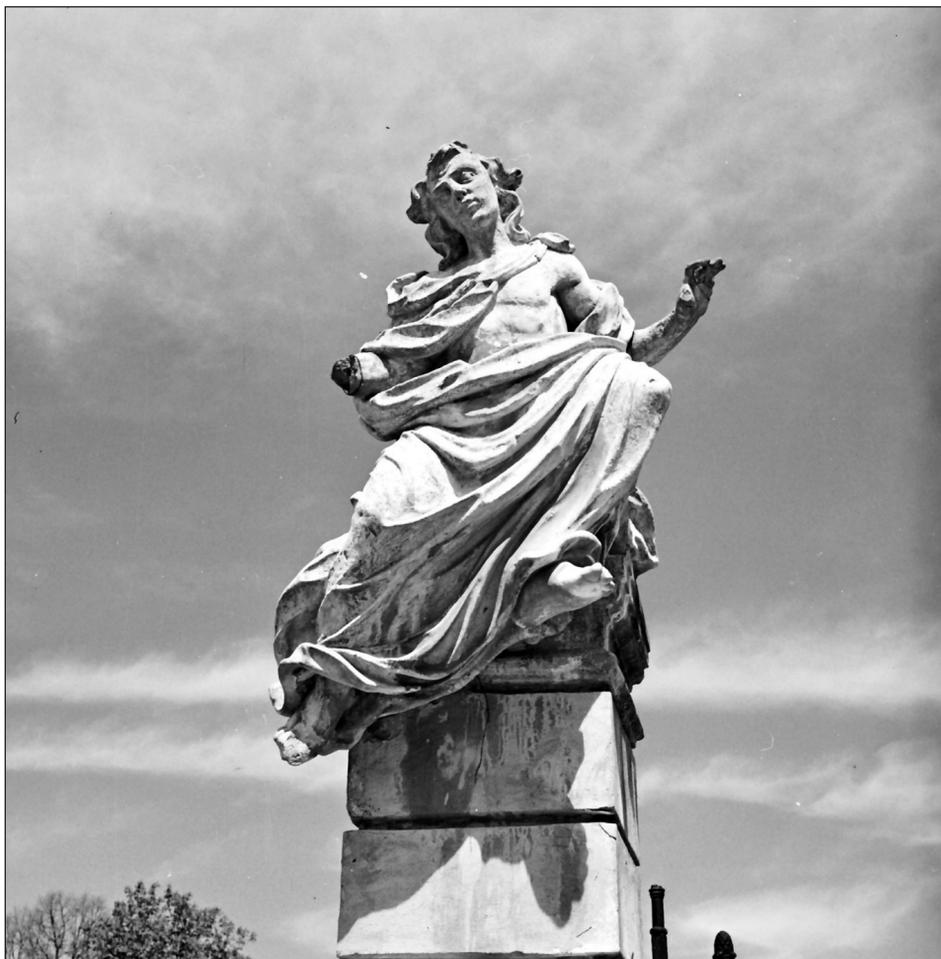
Zračni pogled na stolnico Marijinega vnebovzetja v Kopru, foto Nace Šumi,
Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

ŠUMIJEVE KRITIKE KOT USMERITVE ZA MIHEVČEVE NAČRTE IN PRODORNOST SLOVENSKE KONSERVATORSKE STROKE V 70-IH IN 80-IH LETIH

V prispevku se bomo posvetili izbranim strokovnim člankom Naceta Šumija iz 60-ih let 20. stoletja o takrat porajajočih se urbanističnih načrtih za Koper in »slovensko Obalo«. Izpostavili bomo vsebinske poudarke v kritiki, ki je nastajala v sodelovanju s takratno mlado generacijo umetnostnih zgodovinarjev in arhitektov, ter opazovali, kako je botrovala spremembi diskurza o urbanističnem razvoju novo priključene obmorske regije in torej vplivala tudi na spomeniškovarstvene poudarke. V drugem delu prispevka bomo osvetlili, kako se je ta prodorni pristop mlade generacije strokovnjakov za historični prostor izrazil kot vzorčen primer sodobne, interdisciplinarne konservatorske stroke v 70-ih letih. Raziskava je rezultat dveh zaporednih znanstvenoraziskovalnih projektov: podoktorskega projekta »Potencial etnografskih metod v konservatorstvu stavbne dediščine v spornih krajih, primer severne Istre« (ARIS Z6-3226, 2021-2023) ter »HEI-Transform, Dediščina za vključujočo trajnostno izobrazbo« (ARIS J7-4641, 2022-2025), ki ju financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost.

doc. dr. Neža Čebtron Lipovec
Fakulteta za humanistične študije Univerze na Primorskem
Titov trg 5, 6000 Koper
neza.cl@fhs.upr.si

Del figuralne dekoracije vrta dvorca v Dornavi, foto Nace Šumi,
Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

PROFESOR NACE ŠUMI IN NJEGOV PRISPEVEK O DVORCU DORNAVA IZ LETA 1959

Profesor Nace Šumi je leta 1959 v *Zborniku za umetnostno zgodovino* objavil svoj prvi prispevek o dvorcu Dornava. Razprava je prelomna v razumevanju in analizi (baročne) arhitekture na Slovenskem, saj je bil prof. Šumi prvi, ki je ta izjemni spomenik ovrednotil v njegovi celovitosti kot neločljivo povezanost in soodvisnost arhitekture, vrta, kiparskega okrasa stavbe in parka pa tudi notranje opreme, zlasti stropne poslikave v slavnostni dvorani. Izpostavil je vzdolžno os, ki jo določata krajni točki na jugu in severu kompleksa, kip Brezmadežne pred vstopom v drevored in statuo Janeza Nepomuka ob okljuku Pesnice. 1700 m dolga os povezuje vse elemente kompleksa, ki jih je mogoče zajeti z enim samim pogledom. Prof. Šumi je preučil tudi kronologijo nastanka kompleksa, vzore zanj pa našel na Dunaju. Primerjalno je izpostavil arhitekta Johanna Lucasa von Hildebrandta in predvidel, da naj bi »Attemsov mojster«, kakor je poimenoval takrat še neidentificiranega načrtovalca prenove dvorca sredi 18. stoletja, izhajal iz Hildebrandtovega kroga. V poznejših besedilih o Dornavi je še nekajkrat ponovil svoje ugotovitve, ob upoštevanju novejših spoznanj mlajših kolegov pa dodajal nove interpretacijske poglede. Zadnji Šumijev prispevek o arhitekturi 18. stoletja, v katerega je zajel tudi dvorec Dornava, je izšel posthumno, leta 2007. Šumijevi prelomni razpravi je kmalu sledila raziskava kiparske opreme dornavskega vrta, ki jo je opravil Sergej Vrišer. Sergej Vrišer, prof. Šumi in arhitekt Marjan Mušič so bili že ob koncu petdesetih let 20. stoletja in tudi pozneje veliki borci za ohranitev dvorca. Preučevalci dornavskega kompleksa iz mlajših generacij so v naslednjem obdobju oplemenitili naše poznavanje dvorca z novimi odkritji, s katerimi so vedno znova pritrjevali profesorjevim temeljnim ugotovitvam iz leta 1959.

dr. Marjeta Ciglenečki, izr. prof. v pokoju
Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru
Koroška cesta 160, 2000 Maribor
marjeta.ciglencecki@gmail.com

Kraška hiša v Štanjelu, foto Nace Šumi,
Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

TERENSKO DELO Z NACETOM ŠUMIJEM

Prof. dr. Nace Šumi je bil vso svojo poklicno kariero močno in kontinuirano vpet tudi v praktično polje varovanja kulturne dediščine. Prav v povezavi znanstvenoraziskovalnega dela, prakse in poučevanja je videl bistvo. In v tej vlogi je bil vedno pozitiven. Znal je biti kritičen, a nikoli destruktiven. Vedno je skupaj z drugimi deležniki iskal rešitve. Podpiral je nove ideje, širino, nova spoznanja. Hote ali nehotе je s tem gradil skupnost strokovnjakov, ki so povezano delovali na polju teorije in prakse. S takratnima operativnima institucijama s področja varstva, to je Republiškim zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine in Restavratorskim centrom Republike Slovenije, je sodeloval na tedenski bazi. Bil je pomemben, dostikrat ključni član strokovnih komisij, ki so usmerjale, nemalokrat pa tudi odločale o poteku obnov ali povsem operativnih potezah na terenu. Izjema širina mu je omogočala, da je bil domač na vseh področjih takratnega dela teh institucij. Od posegov v arheologijo, ki mu je bila med drugim močno pri srcu, do prvih korakov pri restavratorskih posegih v takrat še dokaj neznanem polju sodobnih materialov. Zagotovo ni naključje, da je kot tak l. 1989 prvi prejel Steletovo nagrado za življenjsko delo na področju konservatorstva. Prav s takim pristopom je prof. dr. Nace Šumi širil področje umetnostne zgodovine in jo smiselno umeščal v prostor varstva.

Jernej Hudolin

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, generalni direktor

Poljanska cesta 40, 1000 Ljubljana

jernej.hudolin@zvkd.si

Cerkev Marijinega vnebovzjetja v Novi Štifi, foto Nace Šumi,
Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

NOVI POGLEDI NA ŠUMIJEVO NOVO ŠTIFTO

V *Zborniku za umetnostno zgodovino* za leto 1970 je Nace Šumi objavil temeljit in še vedno temeljni članek o romarski cerkvi Marijinega vnebovzetja v Novi Štifti pri Ribnici. Izhodišče za njegovo raziskavo so bila tedaj potekajoča konservatorsko-restavratorska dela in najdbe po njegovem mnenju tesnih formalnih vzporednic v lombardski arhitekturi poznega 15. stoletja. To tipološko pomembno cerkev iz sredine 17. stoletja je desetletje pozneje podrobno obravnaval in se od Šumijevih izhodišč deloma odmaknil Damjan Prelovšek, ponovno pa je bila v širšem kontekstu obravnavana v disertaciji in poznejših objavah Metode Kemperl. Vmes je bilo objavljenih tudi nekaj študij, povezanih z opremo in njenimi naročniki. V tokratnem prispevku bodo ponovno pretehtana Šumijeva izhodišča in poznejše korekcije in dopolnitve njegove pionirske raziskave s poudarkom na novih ugotovitvah o avtorstvu in tipologiji v lokalnem, regionalnem in širšem kontekstu.

prof. dr. Matej Klemenčič
Oddelek za umetnostno zgodovino
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana
matej.klemencic@ff.uni-lj.si

Vrtni del dvorca Dornava, foto Nace Šumi,
Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

NOVI PODATKI O GRADBENIH DELIH V DVORCU DORNAVA 1739–1743 IN RAZISKAVE NACETA ŠUMIJA

Do začetka tretjega tisočletja je za двореc Dornava veljalo, da so ga med letoma 1739 in 1743 prezidali – in mu tako dali današnjo podobo – grofje Attemsi, ki so posest in двореc kupili leta 1737. Tej tezi je sledil tudi Nace Šumi, ki je stavbni razvoj dvorca delil v dve fazi: naročila grofov Sauerjev pred letom 1708 ter naročila grofov Attemsov med 1739 in 1743. Raziskave Igorja Weigla so izvedbo gradbenih del, ki so dvorcu iz časa grofov Sauerjev naredla sedanji videz, omejile na čas Jožefa Bernarda Attemsa (1753–1755). Na pozabljeno gradbeno fazo po naročilu Jožefovega očeta Tadeja Kajetana, ki je umrl leta 1750, je bilo na podlagi slogovne analize in nekaterih podatkov opozorjeno v članku iz leta 2014. V pričujočem prispevku so predstavljeni novo odkriti arhivski viri, ki potrjujejo več kot desetletje stare domneve o naročniški vlogi Tadeja Kajetana Attemsa, saj med drugim pričajo o tem, da je bila prezidava oziroma pozidava dvoriščnih traktov dvorca v Dornavi naročena še pred letom 1742. Tako lahko tudi potrdimo pravilnost ugotovitev Naceta Šumija iz leta 1959, ki je pri svojih raziskavah upošteval dotlej veljavno datacijo poznobaročne prezidave dvorca v Dornavi.

dr. Renata Komić Marn, znanstvena sodelavka
ZRC SAZU, Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta
Novi trg 2, 1000 Ljubljana
renata.komic@zrc-sazu.si

Lontovž na Novem trgu 3 v Ljubljani, foto Nace Šumi,
Dokumentacija ZVKDS, OE Ljubljana

LJUBLJANSKI LONTOVŽ IN NJEGOVO PROČELJE

Umetnostnozgodovinske raziskave 20. stoletja so se pri obravnavi baročne prenovne ljubljanskega Lontovža osredotočale na fasado, sočasni predelavi notranjosti pa se večinoma niso posvečale. Adaptacijo deželne hiše so kranjski deželni stanovi zaradi dotrajanosti in najverjetnejše neenovitosti zavoljo postopnega združevanja več stavbnih jeder sprožili leta 1774, ko je Lovrenc Prager začel z načrtovanjem in ocenjevanjem stroškov popravila. Za Pragerjem sta vodenje obnove prevzela Leopold Lieber in Jožef Šemerl. Historiat pročelja deželne hiše je leta 1961 v delu Ljubljanska baročna arhitektura prvi argumentirano osvetlil Nace Šumi, ki pa je – kljub poznavanju Pragerjevih posegov – na osnovi slogovnih značilnosti pilastrske členitve fasado datiral v 50. leta 18. stoletja. V dialog s Šumijevim sklepanjem je v 70. letih prejšnjega stoletja stopil Damjan Prelovšek, ki je v prispevku, posvečenem deželni hiši v 18. stoletju, razširil in mestoma negiral Šumijeve misli. Šemerla je opredelil kot retrogradnega arhitekta, ki naj bi se z uporabo pilastrov načrtno referiral na izraz, sicer značilen za sredino stoletja. Čeprav je že Šumi mestoma obravnaval primere načrtno staromodnosti ob koncu 18. stoletja, pa niti on niti Prelovšek nista naslavljala vprašanja hildebrandovsko zaznamovanega timpanona, ki je bil zaradi prekrivanja ostrejša ob povišanju poslopja najverjetneje zgrajen v Pragerjevi fazi obnove. Prispevek zato povzema in kritično pretresa Šumijeve ter Prelovškove raziskave, hkrati pa poskuša z arhivskimi viri dopolniti dognanja o lontovski fasadi, ki jo je prav Šumi označil za »med najboljšimi v svoji vrsti«.

Neža Lukančič

Oddelek za umetnostno zgodovino

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana

neza.lukancic@ff.uni-lj.si

Bambergova hiša v Ljubljani, foto Nace Šumi,
Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

ARHITEKTURA SECESIJSKE DOBE V LJUBLJANI: ŠUMIJEV PIONIRSKI PRISPEVEK K RAZISKOVANJU ZGODNJE MODERNE ARHITEKTURE PRI NAS

V prispevku bom predstavila Šumijevo študijo o ljubljanski arhitekturi na prelomu 19. in 20. stoletja in njen pomen za historiografijo zgodnje moderne arhitekture ne samo pri nas ampak tudi v tujini. Knjiga velja za pionirsko delo o tej tematiki, saj je bila objavljena že leta 1956, torej v času, ko se je v Evropi šele začelo ponovno prebujati zanimanje za umetnost tega obdobja, ki je bila do konca druge svetovne vojne tako rekoč pozabljena.

V uvodu bom podala nekaj pojasnil o terminologiji, kot jo za označevanje tega sloga uporabljamo danes. V drugem delu bom na kratko predstavila pojav novega sloga v kontekstu družbeno političnih razmer v Evropi in pri nas ob koncu 19. stoletja. V tretjem delu bom predstavila ljubljansko secesijsko arhitekturo, kot jo je svoji raziskavi sistematično obdelal Nace Šumi. V zaključku bom dodala, kako je Šumijevo raziskovalno delo o moderni arhitekturi vplivalo na generacije njegovih študentov in kako ga nadaljujejo v okviru domačih in evropskih raziskovalnih projektov in mednarodnih strokovnih mrež.

doc. dr. Breda Mihelič
Ljubljana
breda.mihelic@gmail.com

Stolnica Marijinega vnebovzetja v Kopru, foto Nace Šumi,
Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

KOPER IN BENEŠKA RENESANSA – NOVI PODATKI IZ ARHIVA KOPRSKE KOMUNE

Prvi umetnostni zgodovinar, ki je arhitekturne spomenike obalnih mest vključil v pregled slovenske umetnosti, je bil Nace Šumi. Leta 1966 je monografijo *Arhitektura šestnajstega stoletja na Slovenskem* začel s poglavjem o renesansi v istrskih mestih. Prve tri podobe v knjigi so koprška Pretorska palača, zahodna fasada stolnice in Mudina vrata. Polkrožno zaključena okna Pretorske palače in njen dvoriščni portal, zgornji del fasade stolnice in glavni kopenski vhod v mesto je Šumi upravičeno postavil v obdobje renesanse in povezal z beneškim miljejem. Raziskave v naslednjih desetletjih so prinesle nekaj novih interpretacij na osnovi slogovne analize, branja literature, ki je nastala pred drugo vojno in je še upoštevala podatke iz koprškega mestnega arhiva, in nekaj arhivskih podatkov, povezanih z baročno prenovo stolnice. Od leta 2016 je ponovno dostopen arhiv Koprške komune, ki ga hrani Državni arhiv v Benetkah in ki je bil nedostopen od druge vojne dalje. Dobro ohranjeno arhivsko gradivo omogoča raziskave zgodovinskih okoliščin, še posebej odnosov Kopa z Benetkami, vsebuje pa tudi nekaj konkretnih podatkov, ki bodo omogočili natančnejšo študijo teh treh spomenikov.

doc. dr. Renata Novak Klemenčič
Oddelek za umetnostno zgodovino
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana
renata.novakklemencic@ff.uni-lj.si

Križanke v Ljubljani, foto Nace Šumi,
Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

FOTOGRAFSKA ZBIRKA KONSERVATORJA NACETA ŠUMIJA

Ob stoletnici rojstva dr. Naceta Šumija se bomo spomnili začetka njegove poklicne poti. Po zagovoru diplomske naloge se je leta 1951 zaposlil kot konservator na Referatu za spomeniško varstvo, ki je najprej deloval pod okriljem Mestnega muzeja, nato v okviru Občinskega ljudskega odbora in je bil formalni predhodnik današnjega regionalnega Zavoda za varstvo kulturne dediščine za Ljubljano in osrednjo Slovenijo. Šumijevo področje delovanja je obsegalo konservatorski nadzor nad obnovo spomenikov in njihovo vrednotenje, vzpostavil je tudi temelje pravnega varstva dediščine in bil med prvimi, ki so aktivno podpirali vključevanje dediščine v urbanistične dokumente. Vzporedno je nastajala bogata fotografska zbirka, ki je bila plod Šumijevega desetletnega terenskega dokumentiranja dediščine. Že v času zaposlitve kot konservator je preko plodne publicistične dejavnosti vedno večjo vlogo namenjal raziskovalnemu delu. Odločil se je za poglobljen študij baročne arhitekture, kar je odsevalo tudi v njegovi fotografski zapuščini. V svojem konservatorskem obdobju je ustvaril okrog 3000 dokumentarnih fotografij, ki geografsko zajemajo celotno Slovenijo. Fotografsko zbirko delimo na dva sklopa: dokumentiranje konservatorskih prenov in terensko dokumentiranje objektov dediščine s poudarkom na baročni arhitekturi. Zbirka vključuje dokumentacijo večjih posegov na dediščini v Ljubljani, kot so arheološka izkopavanja, obnove mestnih fasad, začetki prenove ljubljanskega gradu in prenova Mestne hiše. Posebej izpostavljam v javnosti odmevna primera rušenja baročne Koslerjeve palače ter kompleksno prenovo nekdanjega samostana Križanke, kjer je kot mlad konservator sodeloval z arhitektom Jožetom Plečnikom. Zbirka fotografij baročne arhitekture vsebuje posnetke najpomembnejših objektov iz celotne Slovenije. Zbirka po motivih vsebuje panorame in vedute, posnetke cerkva, gradov, dvorcev, ki-parskih del, prostih spomenikov, meščanskih in plemiških hiš, poslikav in notranje opreme. Zanimiv je cikel aeroposnetkov, t. j. zračnih posnetkov Ljubljane iz petdesetih let 20. stoletja, kar je za tisti čas redkost.

Sabina Ravnikar, dipl. um. zgod., konservatorska svetovalka
Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Kranj
Tomšičeva ulica 7, 4000 Kranj
sabina.ravnikar@zvkd.si

Avtoportret okoli leta 1950, foto Nace Šumi,
Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

DO MATURE

Stoletnica rojstva zaslužnega profesorja Naceta Šumija je priložnost za poglobljen razmislek o pomenu velike in ugledne osebnosti. Zavedamo se, da smo njegovi sledilci pod vplivom karizmatičnega profesorja in zato subjektivni. Vsak se ga spominja nekoliko drugače. Presojamo ga predvsem po naših stikih, predavanjih, knjigah, člankih in njegovih dosežkih. Kot umetnostni zgodovinarji moramo za celostno razumevanje človeka raziskati Šumijevo obdobje odraščanja v Kranju in zlasti čas do mature, ki oblikuje vsakega mladega človeka. Uvodno pojasnilo v knjigi Pogledi na slovensko umetnost (1975) je povsem jasno: »Mladost generacije, ki ji pripadam, je bila zaznamovana z resnimi vojnimi in prvimi povojnimi leti.« Obdobje druge svetovne vojne si zasluži dodatno pozornost; zlasti taborišče Dachau in osebni dokumenti iz tega taborišča, ki jih je shranila družina Šumi in za njimi dr. Peter Krečič. Kar ni zapisano v 60 cenzuriranih pismih in desetini drugih dokumentov, je mogoče zaslutiti v risbah slovenskih arhitektov (med avtorji Vlasto Kopač) in slikarjev taboriščnikov (Zoran Mušič, France Uršič, Bruno Vavpotič, Bogdan Borčić in drugi). Dozorevanje v Dachauu je bilo temelj poznejših razmišljanj, izjemne energije in odgovornega načina dela umetnostnega zgodovinarja, konservatorja ter mojega mentorja, ki je vse življenje iskal posebnosti in samobitnost slovenske umetnosti.

mag. Gojko Zupan
Ljubljana
gojko.c.zupan@gmail.com

Zračni pogled na Piran, foto Nace Šumi,
Fototeka Oddelka za umetnostno zgodovino FF UL

OBALNI PROSTOR V OČEH SLOVENSKE UMETNOSTNOZGODOVINSKE STROKE IN VLOGA DR. NACETA ŠUMIJA

Besedilo obravnava zgodovinsko in kulturno zapuščino slovenskega območja na zahodu, zlasti Trsta, kraškega zaledja in severnega dela Istre, ki je bilo leta 1920 s postavitvijo rapalske meje nasilno ločeno od matičnega nacionalnega telesa. Kljub prisotnosti različnih narodnosti in kultur na tem območju, ki so aktivno vplivale na nacionalno kulturno dediščino, italijanska stran še vedno ne izkazuje zanimanja za skupno obravnavo te problematike. Leta 1971 je v Kopru potekalo pomembno srečanje umetnostnih zgodovinarjev z naslovom Slikarstvo, kiparstvo in urbanizem ter arhitektura v slovenski Istri. Med udeleženci so bili tudi ugledni predstavniki iz Slovenije, Hrvaške, Italije in Avstrije, ki so izrazili potrebo po izmenjavi strokovnih izkušenj ter vzpostavitvi centralnega kataloga umetnin in kulturnih spomenikov. Predlagali so ustanovitev Mednarodnega centra za umetnostnozgodovinske študije v Vili Manin v Passarianu, vendar je italijanska stran izkazala malo zanimanja za to idejo. V istem času so na obalnem območju že potekali premiki na področju spomeniškega varstva, kjer je bil angažma dr. Naceta Šumija ključen zlasti pri snovanju začetnih korakov Zavoda za spomeniško varstvo v Piranu (1966). Poleg tega so bile organizirane pomembne razstave starejših slikarskih zbirk, kot sta predstavitvi slikarstva XVI. in XVII. stoletja ter XVIII. stoletja na slovenski Obali, ki ju je pripravil Janez Mikuž. Šumijevo aktivno vlogo v funkciji predsednika Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete v Ljubljani je bilo hkrati zaznati leta 1993 pri snovanju zbornika razprav oziroma projekta z naslovom Kultura narodnostno mešanega ozemlja slovenske Istre. V okviru umetnostnozgodovinskih študij, ki bi se pod njegovim mentorstvom odvijale v naslednjem srednjeročnem obdobju, bi se ukvarjali z analizo likovnih zakladov Istre, od arhitekture do drugih vrst likovne umetnosti; v končni sintetični prikaz bi bila uvrščena spoznanja raziskav, ki so do tedaj že potekala, zastavili pa bi si tudi vprašanje vpliva istrske ljudske kulture na sodobno likovno ustvarjalnost v slovenski Istri.

dr. Salvator Žitko

Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, Koper / Società storica del Litorale,
Capodistria,

Garibaldijeva 18, 6000 Koper

annaleszdjp@gmail.com

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

Zavod za varstvo
kulturne dediščine Slovenije

